

Exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram för 2013

I exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram redovisas miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015 och miljöbalkens krav på egenkontroll. I handlingsprogrammet avrapporteras också uppföljningen av miljömål där exploateringsnämnden har huvudansvaret för uppföljningen enligt Stockholms miljöprogram 2012-2015.

Innehåll

Miljöprogram för Stockholm stad 2012-2015	2
Krav på egenkontroll enligt miljöbalken	3
Delmål och indikatorer för miljömål i Stockholms miljöprogram 2012-2015 där exploateringsnämnden har uppföljningsansvar	4
Miljöprogrammets delmål 2.2: ”Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska”	4
Miljöprogrammets delmål 3.3: ”I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m ² .”	5
Miljöprogrammets delmål 4.3 ”Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas”	5
Miljöprogrammets delmål 4.4:.....	6
”Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar”	6
Exploateringskontorets miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015.....	7
Exploateringskontorets miljöaktiviteter utifrån exploateringsnämndens ansvar för egenkontroll av den egna verksamheten enligt miljöbalken	23

Miljöprogram för Stockholm stad 2012-2015

Staden ska vara pådrivande i utvecklingen av en hållbar stadsutveckling genom sitt eget agerande och genom att samarbeta med andra aktörer. Stockholm står inför en utmaning när det gäller att bygga miljonstaden som en miljövänlig stad. Det handlar om att minska klimatpåverkan, säkerställa närhet till parker och grönområden, uppmuntra och underlätta för cykling och andra miljövänliga transportsätt, hantera bullerproblem och säkerställa en god luftkvalitet.

I januari 2012 antog Kommunfullmäktige ett nytt miljöprogram för Stockholms stad för perioden 2012-2015. Exploateringsnämnden har kompletterat verksamhetsplanen med indikatorer och/eller aktiviteter.

Miljöprogrammet för Stockholms stad visar stadens ambitioner inom miljöområdet. Miljöprogrammet är, förutom att vara miljöstyrande för stadens egen verksamhet, vägledande och styrande för samarbete med näringslivet, invånare, organisationer och myndigheter i arbetet för ett miljömässigt hållbart Stockholm.

Miljöprogrammet innehåller sex inriktningsmål och 29 detaljerade delmål som staden ska uppfylla. De sex inriktningsmålen är:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark- och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

I miljömål 1-4 finns det 11 delmål som särskilt berör exploateringsnämndens verksamhet. Exploateringsnämnden har dessutom stadens huvudansvar för att följa upp tre av dessa delmål.

Exploateringskontoret har utifrån det nya miljöprogrammet tagit fram förslag till miljöaktiviteter för att kunna nå miljömålen. Dessa miljöaktiviteter uppdateras och redovisas årligen i samband med verksamhetsplanen i exploateringsnämndens miljöhandlingsprogram.

I miljöhandlingsprogrammet redovisas miljömål, miljöaktiviteter och indikatorer för det kommande året för att uppfylla miljömålen för verksamheten. Detta arbete ska ske inom ramarna för ordinarie verksamhetsplanering enligt integrerat system för ledning och uppföljning av stadens ekonomi (ILS). Inom miljömål 2.2, 3.3 och 4.3 har exploateringsnämnden huvudansvar för stadens uppföljning av miljöprogrammets miljömål. Miljömål 4.4, som avser hänsyn till klimatförändringar, finns även med som mål för exploateringsnämnden i budget för 2013.

Krav på egenkontroll enligt miljöbalken

Enligt miljöbalken har verksamhetsutövare stort ansvar att se till att deras verksamheter inte skadar hälsa eller miljö. Reglerna om verksamhetsutövares egenkontroll enligt miljöbalken innebär bland annat att verksamhetsutövaren skall se till att miljöarbetet bedrivs på ett systematiskt sätt.

För verksamheter som inte behöver anmälas eller ha tillstånd finns allmänna regler om egenkontroll i 26 kap. miljöbalken.

Verksamhetsområden där exploateringsnämnden har direkt rådighet och stort ansvar samt möjlighet att påverka:

- Markägare – hantering markföroreningar
- Byggherre – störningar under byggtiden, masshantering
- Som markägare att bedöma och ta hänsyn till var och hur exploatering sker med avseende på grönstruktur
- Som markägare att bedöma och ta hänsyn till var och hur exploatering sker med avseende på hållbar stadsutveckling
- Som markägare och ansvarig för uppförande av stadens trafik- och parkanläggningar ta ansvar för projektering av dessa anläggningar i exploateringsprojekt.

Delmål och indikatorer för miljömål i Stockholms miljöprogram 2012-2015 där exploateringsnämnden har uppföljningsansvar

Enligt stadens miljöprogram för 2012-2015 har exploateringsnämnden stadens huvudansvar för uppföljning av följande tre delmål:

Miljöprogrammets delmål 2.2: "Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska"

För exploateringskontorets del är målet relaterat till den byggverksamhet som kontoret råder över. Exploateringskontoret har utifrån miljöprogrammet 2012-2015 börjat ställa krav vid markanvisning att Bolagen ska uppvisa dokumentation över miljöprovade varor när byggnaden/anläggningen är uppförd. Exploateringskontoret ska också ställa krav på att miljöprovade varor ska användas vid byggande av bl.a. anläggningar. Exploateringskontoret ställer sedan länge miljökrav vid upphandling av anläggningsentreprenader. Stockholms stad har under 2012 antagit nya gemensamma miljökrav för upphandling av entreprenader, som bl.a. innehåller uppdaterade krav på kemiska produkter. Exploateringskontoret har även rutiner med stickprovskontroller för att kontrollera att dessa miljökrav efterföljs. Enligt stadens miljöprogram ska minst 10 % av antalet upphandlade entreprenörer kontrolleras.

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
Andel markanvisningar där krav ställts på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor när byggnaden/anläggningen är uppförd - genom byggvarubedömningen, BASTA, Svanen, Bra Miljöval eller Ecolabel.			100%	2013
<i>Kommentar: En av fyra indikatorer för att följa upp miljömål "2.2 Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska" i det beslutade miljöprogrammet. Det krav som börjar ställas vid markanvisningar under 2012 är att byggherrar och fastighetsägare som tilldelas mark ska ha system och rutiner så att byggvaror som väljs uppfyller angivna miljökriterier samt att detta dokumenteras.</i>				
Andel entreprenadupphandlingar som omfattar "Gemensamma miljökrav vid upphandling av entreprenader".			100%	2013
Andel genomförda stickprovskontroller av upphandlade entreprenörer.			10 %	2013

Miljöprogrammets delmål 3.3: "I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara högst 55 kWh/m²."

För tillämpningen av miljömålet med energikrav på 55 kWh/m² i nya markanvisningar används "Exploateringsnämndens handlingsplan för stadens energikrav vid markanvisningar", som godkändes av exploateringsnämnden i samband med Tertialrapport T1 2012.

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
Genomsnittlig beräknad energianvändning (kWh/m ²)			55	2013*
<i>Kommentar: *Uppföljning kan ske först i och med de första överenskommelserna om exploatering som är markanvisade med de nya energikraven, vilket bedöms vara möjligt tidigast i slutet av 2013. Uppföljningen ska ske utifrån "Exploateringsnämndens handlingsplan - Stadens energikrav vid markanvisningar".</i>				

Miljöprogrammets delmål 4.3: "Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas"

Miljömål 4 "Hållbar användning av mark och vatten" omfattar nämndens arbete med både markförvaltning och stadsutveckling. Exploateringsnämnden har länge tillämpat grönkompensation i samband med exploatering av mark med värden för rekreation och biologisk mångfald. Målet är att värna om värdefulla mark- och vattenområden och att minimera/ersätta intrång i grön- och vattenområden.

Enligt miljömålet bör intrång i kompenserbara områden minimeras och ersättas, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Miljömål 4.3 med tre delindikatorer som omfattar både rekreativa värden och ekologiska värden samt kombination av dessa ska följas upp av exploateringsnämnden.

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
◇ Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska och rekreativa värden som grönkompenseras.			90 %	2013

Nämndens indikatorer	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet.</i>				
◇ Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras.			90 %	2013
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet.</i>				
◇ Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras med ekologiska åtgärder.			60 %	2013
<i>Kommentar: Detta är en av indikatorerna för att följa upp miljömål "4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas" i det beslutade miljöprogrammet. Vid uppföljningen för perioden 2006-2010 blev resultatet 57 %. Årsmålet 2013 har utifrån denna uppföljning satts till 60 %.</i>				

Miljöprogrammets delmål 4.4: "Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar".

Exploateringskontoret deltar i stadsbyggnadskontorets arbete med att sammanställa risk- och klimatrelaterade aspekter av betydelse för planering och byggande. Syftet med underlaget är att vara ett stöd för planering i Stockholms stad och bör kunna vara vägledande för hur exploateringskontoret ska implementera rutiner för att arbeta med miljömål 4.4.

Nämndens indikatorer/basnyckeltal	Periodens utfall	Prognos helår	Årsmål	Period
◇ Andel genomförandebeslut där anpassning till förändrade klimatförhållanden har hanterats och bedömts.			75 %	2013

Exploateringskontorets miljöaktiviteter för att kunna svara upp mot exploateringsnämndens ansvar utifrån Stockholms miljöprogram 2012-2015

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra under för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur skall kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
1 MILJÖEFFEKTIVA TRANSPORTER	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	1.1 Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska	<ul style="list-style-type: none"> • Stadens nämnder och styrelser ska anta en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten. 	Exploateringskontoret har resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten. Denna ska uppdateras regelbundet. Alla medarbetare informeras om resepolicyen.	Expll	Redovisa aktivitet i VB
		<ul style="list-style-type: none"> • Stadens nämnder och styrelser ska där det är möjligt använda sig av digitala mötesformer. 	Skapa bättre förutsättningarna för att delta på distans i möten på exploateringskontoret.	Adma Miljöenheten	Redovisa aktivitet i VB Redovisa

		<ul style="list-style-type: none"> Staden ska utveckla samarbetsformer som skapar möjligheter för effektiva logistik- och transportlösningar. 	Utveckla rutiner och krav i avtal. Välja ut lämpliga projekt för uppföljning av masshantering.		<i>aktivitet I VB</i>
	1.2 Stadens egna fordon skall vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporttjänster ska miljöfordonsandelen öka	<ul style="list-style-type: none"> Motorfordon som stadens nämnder och styrelser själva äger eller leasing ska vara av miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Antalet elbilar i stadens fordonsflotta ska öka. Utrycknings- och specialfordon är undantagna. Upphandlade transporttjänster bör till minst 55 % utföras med miljöfordon 	<p>Exploateringskontorets medarbetare ska använda de tekniska förvaltningarnas bilpool. Bilpoolen har miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige.</p> <p>Exploateringskontoret tillämpar stadens generella miljökrav för entreprenadens genomförande (MEG) som omfattar miljökrav på fordon och arbetsmaskiner.</p> <p>TK har utarbetat rutin för uppföljning av de generella miljökraven (MEG) som explk använder.</p>	<p><i>Adma</i></p> <p><i>Miljöenheten</i></p>	<p><i>Redovisa aktivitet I VB</i></p> <p>Kontroll och uppföljning av MEG - genom stickprovskontroller för entreprenader > 5Mkr.</p>

	Staden ska verka för att följande delmål uppnås under programperioden				
	1.3 Miljö kvalitetsnormerna för luft ska uppnås i hela staden	<ul style="list-style-type: none"> • Halterna av partiklar (PM10) ska klara normvärdet 50 µg/m³ och får överskridas högst 35 dygn per år. Den mest effektiva åtgärden för att minska partikelhalterna är minskad användning av dubbdäck. Andra åtgärder är trafikminskning, dammbindning, hastighetssänkning, optimerad halkbekämpning och förbättrad renhållning. • Halterna av kvävedioxid ska klara gränsvärdet 60 µg /m³. För att miljö kvalitetsnormen ska klaras får gränsvärdet inte överskridas mer än 7 dygn per år. 	<p>I exploateringsprojekt där miljö kvalitetsnormerna för luft riskerar att överskridas bedöms/vidtas åtgärder som trafikminskning, dammbindning, hastighetssänkning.</p> <p>Exploateringskontoret har begränsad rådighet.</p> <p><i>Både halterna av partiklar (PM10) och kvävedioxid fångas upp i tidig miljöbedömning.</i></p>	<p><i>Projektansvarig på MoT ser till att frågan utreds för respektive projekt.</i></p> <p><i>Trafikkontoret har väghållansvar för funktion och förvaltning av trafik – och gatusystemet.</i></p> <p>- " -</p>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser. <p>- " -</p>
	1.4 Gång- och cykelresandet	<ul style="list-style-type: none"> • Cykelresandet bör 	<i>Frågorna behandlas i</i>	<i>Projektansvarig</i>	Genom rutiner i

	<p>ska öka (ingår även i exploateringsnämndens mål om ökad tillgänglighet)</p>	<p>fördubblas i stadens mätpunkter som en följd av stadens insatser. Gång- och cykelandelen behöver öka till minst 20 % i ytterstad och till minst 50 % i innerstad.</p> <p>Staden ska ha en väl fungerande, utbyggd infrastruktur för cykel.</p> <p>En god vinterväghållning på stadens cykelvägar ska uppnås.</p> <p>Prioriterade cykelstråk ska identifieras och snöröjas.</p> <p>Gångtrafiken ska öka som en följd av stadens insatser Staden ska beakta gångtrafikanernas behov i stadsbyggnads- och trafikprojekt.</p> <p>Exploateringskontoret skall ställa krav på cykelparkeringar med</p>	<p><i>respektive exploateringsprojekt.</i></p> <p><i>Exploateringskontoret har begränsad rådighet.</i></p> <p>Ta fram förslag på p-norm (c-norm) för cykel. (I Norra Djurgårdsstaden tillämpas norm på 2,2 cykel p-</p>	<p><i>på MoT ser till att frågan utreds för respektive projekt.</i></p> <p><i>Trafikkontoret har väghållaransvar för funktion och förvaltning av trafik – och gatusystemet.</i></p> <p><i>Projektutveckling och Stora projekt tillsammans</i></p>	<p>kontorets arbetsprocesser.</p> <p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser</p>
--	--	---	---	---	--

		<p>hög standard, i bra lägen och i tillräcklig omfattning.</p> <ul style="list-style-type: none"> Staden ska i stora stadsbyggnadsprojekt planera för en minskad bilanvändning och goda förutsättningar för miljöanpassade transporter. 	<p>platser/lgh)</p> <p>Exploateringskontoret ska i stora stadsbyggnadsprojekt planera för en minskad bilanvändning och goda förutsättningar för miljöanpassade transporter som cykel, gång och kollektivtrafik.</p>	<p>med MoT/Trafik</p> <p>-"-</p>	<p>-"-</p>
1.5 Kollektivtrafikens andel ska öka i förhållande till biltrafik	<ul style="list-style-type: none"> Andelen kollektivtrafik av mekaniserade resor (bil eller kollektivtrafik) bör vara minst 78% i innerstaden respektive 45% i ytterstaden i högtrafik. I SL:s mätningar från 2009 står kollektivtrafiken för 76% av de mekaniserade reorna över innerstadssnittet och för 43 % av resorna över regioncentrumsnittet. Främjandet av kollektivtrafik ska utgöra en naturlig del i stadens 	<p>Exploateringskontoret ska i de tidiga skedena inför markanvisning prioritera goda kollektivtrafiklägen.</p> <p><i>Exploateringskontoret har begränsad rådgivning.</i></p>	<p><i>Projektansvarig på MoT ser till att frågan utreds för respektive projekt.</i></p> <p><i>Trafikkontoret har väghållaransvar för funktion och förvaltning av trafik – och gatusystemet.</i></p>	<p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser.</p>	

		planering.			
	1.6 Nya personbilar som säljs ska till minst 50 procent vara miljöbilar. 10 procent av nyregistrerade tunga fordon ska vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av förnyelsebara drivmedel miljöbränsle ska uppgå till 16 procent	<ul style="list-style-type: none"> • Staden ska verka för att det ska bli enklare att köpa och ladda elbilar. Stadens arbete har lagt en grund för utvecklingen av en infrastruktur för miljöbränsle och laddstolpar och ett utbud av miljöbilar. • Försäljningen av förnyelsebara drivmedel ska öka och insatser för att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen ska prioriteras. 	<p>Exploateringskontoret ska medverka till att stadens strategi att stödja användning av elbilar uppfylls.</p> <p>Exploateringskontoret ska medverka till att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen.</p>	<p><i>Projektutveckling och stora projekt tillsammans med MoT</i></p> <p><i>Projektutveckling Stora projekt Mark och värdering</i></p>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser
	1.7 Trafikbullret utomhus ska minska	<ul style="list-style-type: none"> • Staden ska ta hänsyn till bullerproblematiken vid anläggandet av bostäder och verksamheter nära bullerskapande verksamheter. 	Exploateringskontoret ska bedöma bullerstörningarnas omfattning i tidiga miljöbedömningen och bedöma förutsättningar för byggande av bostäder och verksamheter.	<i>Projektutveckling och stora projekt tillsammans med MoT/La</i>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		<i>Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet</i>	<i>Vad ska exploateringskontoret göra under för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015</i>	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	<i>Hur skall kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"</i>
2 GIFTFRIA VAROR OCH BYGGNADER	Under programperioden ska följande delmål uppnås 2.1 Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska				
	2.2 Utsläppen av miljö- och hälsofarliga ämnen från byggnader och anläggningar ska minska	Vid inköp och upphandling av varor, konsulttjänster och entreprenader för byggande och renovering ska staden ställa krav på att <u>Byggvarubedömningens kriterier</u> för rekommenderade eller accepterade varor (totalbedömning) eller <u>BASTA</u> ska uppfyllas, alternativt att varorna uppfyller motsvarande kriterier som för <u>Svanen</u> , <u>Bra Miljöval</u> eller <u>EU-blomman Ecolabel</u> . Varugrupper	För planering och projektering Ställa krav vid upphandling av konsulter och entreprenörer. a) Exploateringskontoret samordnar med trafikkontoret om tillämpningen av miljöprogrammets krav på materialval. Särskilt viktigt	Ansvarig: Miljöenheten	Redovisa aktivitet I VB

		<p>som särskilt ska prioriteras vid kravställande är kemiska produkter (lim, fog, färg, avjämningsmassa mm), golvbeläggning, isoleringsmaterial, tak- och fasadmateriäl samt el- och vs-installationer (kablar, rör mm).</p> <p>Vid markanvisning och upprättande av exploateringsavtal för nyproduktion av byggnader och anläggningar ska staden ställa motsvarande krav som i punkten ovan. Staden ska ställa krav på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor efter att byggnaden/ anläggningen är uppförd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Om varor väljs som inte kan uppfylla kriterierna ska detta vara motiverat och godkännas av den upphandlande enheten. • Vid nybyggnad ska PVC-material och tappvattenledningar av koppar undvikas där fullvärdiga alternativ finns. När det gäller tak- och 	<p>för upphandlingar av konsulter och entreprenörer.</p> <p>b) Vi använder de rutiner som tagits fram till de generella miljökraven (MEG).</p> <p>För markanvisning Exploateringskontoret börjar ställa krav i markanvisningar.</p> <p>Metod och rutiner tas fram.</p>	<p><i>Projektutveckling och stora projekt</i></p> <p><i>Miljöenheten</i></p>	<p><i>Redovisas i VB</i></p> <p>Indikator: Andel markanvisningar där krav ställts på att fastighetsägaren kan uppvisa dokumentation över miljöprovade varor.</p>
--	--	---	---	--	--

		<p>fasadplåt ska koppar och zink samt dess legeringar undvikas, alternativt ska avrinningen från taket renas.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nämnderna och styrelserna ska ha rutiner för uppföljning av ställda krav vid upphandling. 			
ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		<i>Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet</i>	<i>Vad ska exploateringskontoret göra under för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015</i>	<i>Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs</i>	<i>Hur skall kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"</i>
3 HÅLLBAR ENERGI-ANVÄNDNING	Under programperioden ska följande delmål uppnås				
	3.3 I nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändningen vara	Staden verkar för att alla nyproducerade byggnader under miljöprogrammets period ska ha en energianvändning om högst 55	Kravdokument för energi tas fram och redovisas för exploateringsnämnden i T1 2012.	<i>Miljöenheten</i>	Indikator:- Andel exploateringsavtal där energikravet

	högst 55 kWh/m ² .	kWh/m ² . Målet tydliggörs vid markanvisningar.	<p>Handlingsplan för de nya energikraven togs fram under 2012. Den ska kompletteras med verktyg för uppföljningen av byggherrarnas energikrav.</p> <p>De nya kraven tillämpas i markanvisningar från och med 1 juli 2012.</p>	<p>Projektutveckling och Stora projekt</p>	<p>klaras. Genomsnittligt beräknad energianvändning kWh per kvm och år (relaterat till målet 55 kWh per kvm och år)</p>
--	-------------------------------	--	---	--	---

ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter	Ansvar	Uppföljning
		Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller exploateringsnämndens verksamhet	Vad ska exploateringskontoret göra under för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur skall kontoret följa upp resultatet av "miljöarbetet"
4. HÅLLBAR	Under				

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN	programperioden ska följande delmål uppnås				
	<p>4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas</p>	<p>Intrång i kompenserbara områden inom den särskilt betydelsefulla strukturen ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Detta föregås av en ekologisk undersökning för att bedöma påverkan, anpassningsmöjligheter och möjliga förstärkningar.</p> <p>* De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram, "Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga områden enligt miljöbalken från 1995) och de lokala parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet. Åtgärder kan till exempel vara nyskapande</p>	<p>Eventuell påverkan på naturområden med betydelse för biologiska mångfalden analyseras tidigt i exploateringsprocessen i "Tidig miljöbedömning". Resultatet av dessa analyser redovisas i samband med att markanvisningsärendet tas upp i exploateringsnämnden.</p> <p>Bedömningsmodellen för "grönkompensation" ses över och vid behov uppdateras.</p> <p>Uppdatera rutin och kontrollplan för att följa upp grönkompensation.</p>	<p><i>Landskapsenheten på MoT</i></p>	<p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser</p>

		av motsvarande naturtyp eller restaurering av en miljö vars naturvärden försämrats.			
	4.2 Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas	<p>* Intrång i oersättliga funktioner undviks.</p> <p>* Åtgärder för att stärka funktioner i och mellan områden, till exempel svaga kopplingar görs i samband med nyplanering. Det kan vara nyanläggning eller upprustning av parker, lekplatser eller gång- och cykelvägar.</p> <p>* Intrång i kompenserbara områden inom den särskilt värdefulla strukturen ersätts i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter.</p> <p>* De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram, "Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga områden enligt miljöbalken</p>	Samma aktiviteter som för delmål 4.1.	<i>Landskapsenheten på MoT</i>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

		<p>från 1995) och de lokala parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet.</p> <p>*Bullret i park- och rekreationsområden bör inte öka.</p>			
	<p>4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas</p>	<p>Intrång i dessa områden bör minimeras och ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter.</p> <p>* lanspråktagna grön- och vattenområden som saknar funktion för stadens gröna kvaliteter behöver inte ersättas.</p> <p>* De underlag som finns för bedömningen är sociotopkartan, biotopkartan, miljöförvaltningens habitatnätverk, Artportalen, Stockholms vattenprogram, "Stockholms ekologiska känslighet" (stadsbyggnadskontorets kartläggning av ekologiskt särskilt känsliga områden enligt miljöbalken från 1995) och de lokala</p>	<p>Samma aktiviteter som för delmål 4.1.</p>	<p><i>Landskap-enheten på MoT</i></p>	<p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser</p> <p>1) Andel av projekt som tar i anspråk mark med ekologiska och rekreativa värden som grönkompenser as</p> <p>2) Andel av projekt, som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras med ekologiska</p>

		parkplanerna. I parkprogrammet finns anvisningar om hur dessa underlag används. Med utgångspunkt från dessa underlag görs en bedömning av kompensationsbehovet.			åtgärder. 3) Andel av projekt, som tar i anspråk mark med ekologiska värden som kompenseras
4.4 Vid förändringar i mark- och vattenområden bör dessa utformas för kommande klimatförändringar	<p>Stadens utbyggnad ska vara anpassad till att klara framtida höga havsnivåer på grund av ett förändrat klimat.</p> <p>* Dagvattensystemen dimensioneras för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.</p> <p>* Byggnader, gator och gårdar utformas och höjdsätts för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.</p> <p>* Som komplettering till befintlig natur bör grönska och vattenmiljöer nyskapas. Miljöer utformas som hjälper till att utjämna klimatteffekter, bland annat med hjälp av trädplanteringar, och ger en utjämning och fördröjning av vattenflöden vid kraftiga regn. Vegetationsklädda ytor, som till</p>	<p>Exploateringskontoret deltar i arbetsgrupp och styrgrupp för fördjupning till översiktsplanen av risk- och klimatrelaterade aspekter av betydelse för planering och byggande – stadsbyggnadskontoret är ansvarig för arbetet. Målsättningen är att detta ska användas för att implementera rutiner för att jobba med miljömål 4.4.</p> <p>Stadsbyggnadskontorets arbete med fördjupning av risk- och klimatrelaterade aspekter är ej klar.</p> <p>Ta fram rutin och kontrollplan för klimatanpassningsåtgärder när fördjupningen till översiktsplanen av risk- och</p>	Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser.	

		exempel gröna tak och väggar och vattenytor som dammar, bäckar och diken, ger svalkande och skuggande effekter vid värmeböljor. Dagvattenlösningar bör integreras med ytor som planeras för rekreation och grönstruktur, och kan även ses som en resurs för exempelvis bevattning av gatuträd.	klimatrelaterade aspekter är klar.		
	Staden ska verka för att följande delmål uppnås under programperioden				
	4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras	Totalfosforhalten minskar eller bibehålls i stadens sjöar. * Miljöstörande effekter av dagvatten minskar. * Bräddning från avloppsledningsnätet minskar och sker utan att skapa olägenheter. * Befintliga strandbad har god badvattenkvalitet.	<i>Exploateringskontoret deltar i stadens arbete med revidering av dagvattenstrategin.</i> <i>I exploateringsprojekt bedöms dagvattenhantering utifrån stadens dagvattenstrategi.</i>	<i>Miljöenheten</i> <i>Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT.</i>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser.
ÖVERGRIPANDE MILJÖMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	DELMÅL i Stockholms miljöprogram 2012-2015	AKTIVITETER i Stockholms miljöprogram 2012-2015	Aktiviteter Exploateringskontoret	Ansvar Exploateringskontoret	Uppföljning Exploateringskontoret
		<i>Aktiviteter i Stockholms miljöprogram som gäller</i>	<i>Vad ska exploateringskontoret göra</i>	<i>Vem är ansvarig för</i>	<i>Hur skall kontoret följa</i>

		exploateringsnämndens verksamhet	under för att nå Stockholms miljömål under perioden 2012-2015	att planerade aktiviteter genomförs	upp resultatet av "miljöarbetet"
6 SUND INOMHUSMILJÖ	6.3 Bullernivåerna inomhus ska minska. 6.3.2 Andel nybyggda fastigheter i bullerstört läge med bättre ljudklassning än ljudklass C	"Exploateringsnämnden behöver leverera uppgifter om skärmar som byggs i samband med nyexploatering."	För miljömål 6.3 är exploateringsnämnden varken utpekad som berörd eller som uppföljningsansvarig. Däremot uppmanas Exploateringsnämnden att leverera uppgifter om bullerskärmar, som byggs i samband med nyexploatering, till Miljö- och hälsoskyddsnämnden som har uppföljningsansvaret för detta miljömål.	Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT.	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

Exploateringskontorets miljöaktiviteter utifrån exploateringsnämndens ansvar för egenkontroll av den egna verksamheten enligt miljöbalken

Krav utifrån miljöbalken på exploateringsnämndens verksamhet	Delmål	Exploateringskontorets aktivitet under 2013	ANSVAR	UPPFÖLJNING
		<i>Vad</i> ska vi göra för att nå miljömålet?	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur skall vi följa upp resultatet av "miljöarbetet"
Markkvaliteten ska vara god för människors hälsa och miljön	<i>Markkvaliteten vid nyexploateringar håller en god standard med avseende på människors hälsa och miljön.</i>	Exploateringskontoret bedömer markkvaliteten i exploateringsprojekt. Exploateringskontorets riktlinjer för hantering av föroreningar i mark är styrande för arbetet. Kontoret tillämpar de nya storstadsriktvärdena.	Miljöenheten	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

Krav utifrån miljöbalken på exploateringsnämndens verksamhet	Delmål	Exploateringskontorets aktivitet under 2013	ANSVAR	UPPFÖLJNING
		<i>Vad</i> ska vi göra för att nå miljömålet?	Vem är ansvarig för att planerade aktiviteter genomförs	Hur skall vi följa upp resultatet av "miljöarbetet"
Hushållning med mark och med andra naturresurser	<p><u>Hushålla med mark</u> Att i första hand använda redan exploaterad mark för nybyggnation.</p> <p><u>Hushållning av schaktmassor</u> Exploateringskontoret ska verka för hög grad av återvinning av schaktmassor i stadens exploateringsprojekt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Används som utgångspunkt vid markanvisningar. • Exploateringskontoret utreder möjlig byggbar mark inom staden och prioriterar exploateringar på mark som tidigare varit exploaterad. • Exploateringskontoret gör detta löpande i projekt. <p>A)Exploateringskontoret strävar efter att alla massor med halter upp till riktvärdet Mindre Känslig Markanvändning (MKM) ska återanvändas och dessa bör inte medföra extrakostnader för staden. När storstadsriktvärden tillämpas eller plats specifika riktvärden tas fram görs bedömning från fall till fall</p>	<p>Projektutveckling och Stora projekt.</p> <p>Projektutveckling och Stora projekt tillsammans med MoT.</p>	Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser

	<p><u>Exploateringskontoret ska hushålla med naturmaterial (sand, grus och singel)</u> All användning av jungfruligt naturmaterial ska minimeras och användas för rätt ändamål.</p>	<p>fall.</p> <p>B) Ta fram rutin och kontrollplan för återanvändning av schaktmassor och för att hushålla med naturmaterial.</p> <p>C)AF i upphandlingshandboken uppdateras med rapporteringskrav på <u>återanvändning av schaktmassor</u> inom exploateringskontorets projekt.</p>	<p>Miljöenheten</p> <p>Upphandlingsenheten</p>	
<p>Entreprenad- arbeten ska genomföras med hänsyn tagen till hälsa och miljö</p>	<p>Exploateringskontoret ska tillämpa miljökrav vid upphandling av entreprenadtjänster</p>	<p>A)Exploateringskontoret ska ställa miljökrav på entreprenadens genomförande vid anläggningsarbeten i samband med exploateringsprojekt. "GEMENSAMMA MILJÖKRAV VID UPPHANDLING AV ENTREPRENADER, ÖVERENSKOMNA MELLAN GÖTEBORGS, MALMÖ OCH STOCKHOLMS STAD SAMT TRAFIKVERKET " tillämpas i alla entreprenader. Miljökraven ställs som en kvalificerande faktor vid upphandling av bygg- och anläggningstjänster</p> <p>B) Underlag för miljöprogram som</p>	<p>Projektansvarig MoT</p> <p>Projektansvarig MoT</p>	<p>Genom rutiner i kontorets arbetsprocesser</p>

		<p>kompletterar de generella miljökraven finns och tillämpas vid behov för entreprenörens genomförande.</p> <p><i>C)För alla entreprenader som är större än 5 mnkr görs en miljökontroll någon gång under entreprenadens genomförande. För större entreprenader är det motiverat med flera återkommande kontroller.</i></p>	<p><i>Projektansvarig MoT</i></p>	
--	--	---	---------------------------------------	--